

Bildande av Smörtjärnarnas naturreservat i Borlänge kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är ca 97 ha och består av ca 77 ha barrskog som bitvis är kalkpåverkad samt sjöar och myrar. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält med undantag för gränsen längs väg 646 som målas på ovansidan vägen medan den formella reservatsgränsen följer fastighetsgränsen mot sjön.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Smörtjärnarna
Kommun	Borlänge
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	Ingår ej i Natura 2000
Församling/socken	Stora Tuna
Naturgeografisk region	Kuperad sydligt boreal
Fastigheter	Övre Skomsarby 2:13 (staten)
Nyttjanderätter mm	
Areal enligt uppgifter i databasen VicNatur	Total areal: 97 ha Landareal: 85 ha Produktiv skogsmark: 77 ha

Syfte med naturreservatet

Biologisk mångfald

Syftet är att bevara områdets naturtyper och växt- och djurliv i naturlig utveckling och skydda det från skogsbruk, hydrologiska ingrepp, vägbyggen och annan exploatering som kan påverka områdets värden.

Friluftsliv

Tillvarata och underlätta möjligheterna till besök och naturupplevelser i reservatet.

Syftet ska nås genom

- att området lämnas till fri utveckling, där avverkning av enskilda träd för att gynna friluftsliv, naturvård eller kulturvård ska kunna ingå som en naturlig del i skötseln. Om det blir aktuellt ska även naturvårdsbränning kunna utföras.
- information om reservatet

Skäl för beslut**Prioriterade bevarandevärden**

Smörtjärnarnas naturreservat speglar väl en bergslagsnatur med spår bakåt i tiden till kolningsepoken, gruvhanteringen och skogsbetet. I området kan man se spår av den gamla handelsleden mellan Kristinehamn och Gävle som också var förbindelsen mellan slättbygderna i Grangärde och Tuna.

Skogens variation med många olika skogstyper i kombination med stora områden med endast begränsad påverkan från modernt skogsbruk ger bra livsbetingelser för många mer krävande arter som tjäder, skogsmesar, tretåig hackspett, kattfotslav, gammelgranslav, svavelriska, jordstjärnor och sällsynta spindelskivlingar. Här finns torra marker med tallskog med inslag av gammeltallar, dropptaggsvamp och grönpyrola, bördiga gransluttningar med grov skog och partier med stort lövinslag t ex i Knippbergets östbranter där man kan träffa på getrams, nattviol, trolldruva och skogsknipprot.

Den verkliga specialiteten, som också haft stor betydelse för den här reservatsbildningen, är inslaget av urkalksten som avspeglar sig i fläckar och partier med en rikare kalkpåverkad vegetation, ofta som kalkbarrskog med blåsippor på marken. Just i de här rikstråken dyker det upp åtskilliga sällsynta och rödlistade arter i synnerhet bland marksvamparna. Bara namnen gyllenspindling, kopparspindling, kryddspindling, bröddtaggsvamp, vårärt, fransig jordstjärna, stjärntagging, trolldruva, smal svampklubba och porslinsblå spindelskivling säger en hel del om den biologiska rikedomen.

Miljömål

Beslutet att skydda området vid Smörtjärnarna som naturreservat bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen för levande skogar och ett rikt växt- och djurliv.

Motiv för bildande av naturreservat**Skyddsform**

Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov kan bäst tillgodoses genom bildande av naturreservat.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd. Reservatet ingår i värde trakter för både tall- och grandominerade skogar.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken

Planeringsbakgrund

Två delområden inom reservatet är utpekade som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen. I samband med den inventering av dalaskogarna som genomfördes av Länsstyrelsen 2003 startade en process som så småningom utmynnade i den här reservatsbildningen.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av kvalitetsmål.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, borra dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten med följande undantag:

- denna reservatsföreskrift gäller ej för vägområdet och ej för malmprospektering

2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle

3. gödsla, sprida aska eller använda bekämpningsmedel eller att utan Länsstyrelsens tillstånd sprida kalk

4. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark eller snötäckt mark med följande undantag:

- transportera ut älg, björn, större hjortvilt eller vildsvin med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation
- vid malmprospektering

5. plantera in växter eller djur

6. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning
7. uppföra jakttorn
8. bedriva malmprospektering utan samråd med Länsstyrelsen

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov
2. skötsel av naturreservatet genom tex. röjning, gallring eller naturvårdsbränning
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten

I naturreservatet är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar
2. framföra motordrivna fordon i terrängen på barmark eller snötäckt mark

Utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (tex insekter)
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Motiv till föreskrifter, övriga undantag mm

A. I *punkterna A1, A4, A5, A6, C1, C2 och C3* förbjuds sådana aktiviteter som kan störa den naturliga utvecklingen hos vegetationstyper och naturskogens växter och djur.

Punkt A1 gäller bl a inte för vägområdet och det får i det här fallet anses gälla det område som väghållaren behöver för underhåll av vägen. *Punkterna A1, A4 och A8*, där bör undersökningsverksamhet i samband med malmprospektering normalt kunna tillåtas efter att endast samråd skett med Länsstyrelsen.

I *punkt A2* förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att områdets värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att

åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

B. *Punkterna B1 – B3* medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

C. *Punkterna under C* inskränker allmänhetens nyttjande av området

Skogens träd är grunden för reservatets värde och får inte skadas. Matsvamp och bär får givetvis plockas i reservatet.

Fordonstrafik skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador.

C3. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Det är dock angeläget att undersökningar och insamlingar som förbättrar kunskapen om reservatets organismvärld kan ske. Normalt bör sådana undersökningar kunna medges under förutsättning att de har ett allmänt intresse, att undersökningsmetoden inte orsakar bestående skada och att resultaten tillgängliggörs.

C4. Fler besökare i reservatet är normalt positivt. Olika organiserade arrangemang kan dock, om de bedrivs i olämplig omfattning, på olämpligt sätt, på olämplig plats eller under olämplig tid, störa andra besökare och negativt påverka naturmiljön. För att kunna inrikta den organiserade verksamheten till en hållbar och miljöanpassad sådan, krävs därför tillstånd av länsstyrelsen enligt punkt C3. Länsstyrelsen kan då ställa villkor och anvisa passande plats etc.

Det är tillåtet att tälta i reservatet och att elda under förutsättning att man tar hänsyn och inte stör häcknings- och spelplatser och inte skadar växande eller döda träd. Vill man inte ta med sig egen ved går det bra att plocka torra kvistar från marken eller bryta torrgrenar från växande träd utan att de skadas. Däremot får man inte elda med delar av torrakor och stubbar eller liggande döda träd, så kallade lågor.

Ärendets handläggning

Reservatet utgör en del av ett större område som den ideella naturvärden fört fram som skyddsvärd, främst genom Anders Janols och föreningen Skogsrisken. Därefter har Länsstyrelsen gjort flera rekognosceringar för att bedöma naturvärdena och sedan arbetat fram ett reservatsförslag. Efter en avverkningsanmälan beslutade Länsstyrelsen om interimistiskt skydd för en del av området. Nu har samhället förvärvat marken inom hela reservatet.

Vid remissen har viktiga synpunkter framförts från bl.a. Vägverket, Nordic Iron Ore, SGU och Idkerbergets Jaktvårdsklubb. Det har resulterat i att Vägverket utan hänsyn till reservatsföreskrifterna kan disponera det område längs väg 646 som de behöver för underhåll av vägen. När det gäller malmprospektering har en anpassning skett så att

dispens från föreskrifterna inte krävs, det räcker med ett samråd med Länsstyrelsen innan undersökningar genomförs. Däremot har Länsstyrelsen med tanke på ansvarsfrågor inte tillgodosett Jaktvårdsklubbens önskemål om att få uppföra jaktorn.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart, även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Maria Norrfalk.

I den slutliga handläggningen deltog även Inger Svanström rättsenheten, Frida Rotberger plan- och beredskapsenheten, Tommy Nyberg kulturmiljöenheten och från naturvårdsenheten Stig-Åke Svenson och Torbjörn Rynéus, den sistnämnde föredragande.

Maria Norrfalk

Torbjörn Rynéus

Bilagor

Bilaga 1	Översiktskarta
Bilaga 2	Beslutskarta
Bilaga 3	Skötselplan
Bilaga 4	Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

Sändlista med delgivningskvitto

Borlänge kommun, 781 81 Borlänge
Nordic Iron Ore AB, Tomas Lundgren, Verkstadsväg 52, 714 36 Kopparberg
Idkerbergets Jaktvårdsklubb, Sylvia Åkerberg-Netzel, Sörvägen 5, 781 99 Idkerberget
Borlänge skoterklubb, Ove Haglund, Holmtjärnsvägen 6, 781 99 Idkerberget
Naturvårdsverket

Sändlista övriga

Vägverket, Region Mitt, Box 186, 871 24 Härnösand
Bergsstaten, Slaggatan 13, 791 71 Falun
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Tuna-Hästbergs Hembygdsförening, Bönhusvägen 11, 781 99 Idkerberget
Anders Janols, Tuna-Hästberg 76, 781 99 Idkerberget
Skogsstyrelsen, Verkstadsv 8, 771 53 Ludvika
Naturskyddsföreningen, Violvägen 3, 783 50 Gustafs
Jägareförbundet Mitt, Krontallsvägen 10, 791 55 Falun

Sändlista när beslutet vunnit laga kraft

Lantmäteriet, Box 1962, 791 19 Falun
Planfunktionen på Länsstyrelsen